

Окрім того, нині за жодних обставин людина не може бути позбавлена права займатися певною діяльністю довічно.

Т. О. Терешук вказує, що для української фармації у ХІХ ст. стали характерними проблеми аптекарської монополії, конкурентної боротьби за отримання дозволу на ведення аптеки, дискримінація прав провізорів-службовців, що наймалися на роботу до аптекаря-власника. На нашу думку, обумовлення звільнення фармацевтичного працівника виключно згодою утримувача або керівника аптеки суттєво звужувало можливості підданого імперії до вільного обрання місця роботи. Така ситуація створювала умови для свавілля роботодавців, приниження честі і гідності спеціалістів. Разом із тим, необхідно зауважити, що у ХІХ ст. не лише російське законодавство, але й законодавство європейських країн не передбачало трудових прав працівника у сучасному розумінні.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ СИСТЕМИ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ ФАРМАЦЕВТІВ

Іванова К. А.

Національний фармацевтичний університет, м. Харків, Україна

Система вищої освіти України знаходиться в стані структурної реформи, яка має відповідати потребам економіки та ринку праці. Економічні фактори формують базові вимоги до змісту, якості та структури вищої освіти фармацевтів. Але найважливіший критерій системи фахової освіти – затрати на підготовку спеціаліста.

Соціальна фармація в Україні, як галузь знань, недостатньо приділяє увагу дослідженню проблеми фахової підготовки фармацевтів. Більшість тем, які розглядаються на конференціях, симпозіумах та конгресах з соціальної фармації присвячені проблемам соціальних наслідків роботи фармацевтичної галузі, обговоренню занадто витратної економічної складової галузі. Але рідко хто з фахівців звертає увагу на вартість підготовки фахівця фармацевта і на те, що ця вартість переноситься на ціну товарів і послуг, які надає фармацевтична галузь. Корпоративна замкненість фармації в цьому питанні не дозволяє критично оцінити ситуацію і провести системну реформу, яка б відповідала вимогам сучасної університетської освіти.

Економічні розрахунки – справа фахівців-економістів, але вони мають будуватися відповідно до стандартів та базових професійних критеріїв підготовки фармацевта, які опрацьовують самі фармацевти. Крім того є ще одна складова, на яку рідко звертають увагу при обговоренні проблем фармацевтичної фахової освіти – тенденції розвитку системи вищої освіти як тотальної економічної структури.

Завданням для вітчизняної соціальної фармації є дослідження та розробка базових положень фахової освіти фармацевта. По-перше, слід звернути увагу на світові тенденції розвитку вищої освіти. Українська система освіти в наслідок об'єктивних причин залишалась осторонь трьох принципових реформ, які відбулись в світі за останні п'ятдесят років. Революційний перехід від елітарної вищої освіти до масової якісної освіти, що відбувся ще на межі 1970-х не досліджувався в Україні і не аналізувався стосовно фахової підготовки фармацевтів. Головна теза революції 70-х років – раціональність змісту професійної освіти. Фахова освіта – сфера надання послуг, які мають бути доступними та якісними не за рахунок спрощення змісту, а завдяки доцільній схемі надання цих послуг. Вітчизняне суспільство досі перебуває під впливом стереотипів радянської системи освіти, переносячи уявлення про рівень бакалавра як «незакінчену вищу освіту». Але це освітній рівень, який має забезпечувати основний попит ринку праці фармацевтичної галузі. Це базова освіта без зайвого навантаження і затрат на її отримання. Вдаючись до автомобільної метафорики - це базова комплектація автомобіля.

По-друге, вітчизняна система освіти пропустила етап формування освітньої мобільності, що проходила світова система вищої освіти у 1980-х роках. Ми на практиці приєднались до болонської системи лише після наказу МОН України 2004 року, але лише формально і без розуміння самої ідеї. На цьому етапі реформи світової системи професійної освіти сформувались економічно обґрунтовані форми вищої освіти, які відповідають попиту ринку праці на фахівців вузької спеціалізації і вищої якості професійної підготовки. Слід звернути увагу на тенденції розвитку магістерських програм в університетах. Магістр фармації – це не продавець-консультант аптеки, а фахівець-дослідник, який працює над розвитком галузі. Це інший рівень і інша галузь застосування робочої сили. І знову таки, ці аспекти розвитку фармацевтичної освіти, як складової фармацевтичної галузі, залишаються поза межами дослідження вітчизняної соціальної фармації.

Третій революційний етап розвитку світової системи вищої освіти – формування ліберальної системи. Її ідея виглядає жахливо з точки зору радянського спадку. Але вона перетворюється в безглуздя, коли ліберальні принципи використовують для підміни структурної базової освіти. Суть цієї системи полягає в тому, що студент, як замовник освітніх послуг, сам обирає предмети і формує навчальний план своєї фахової підготовки. Ми бачимо як ці принципи механічно потрапили до практик наших освітніх закладів без розуміння головної мети – дисципліни за вибором мають складати алгоритм спеціалізації фахівця. Це механізм професійного і кваліфікаційного відбору. Фактично, це дорожня карта фахової освіти, яку згоден оплатити замовник освітніх послуг. Якщо знову вдатись до метафори автомобіля, то це є додатковими опціями базової комплектації. Саме ці додаткові опції створюють цінність диплома і слугують кваліфікаційними оцінками для отримання посади чи продовження навчання.

З одного боку запровадження курсів за вибором має здешевлювати систему освітніх послуг. Але тут наступає ефект маркетингової пастки, коли відмова від одержання атестації з певного курсу за вибором стає підставою для додаткового післядипломного навчання. Саме так працює система «навчання протягом життя». Клієнт отримує послуги, в яких зацікавлений сьогодні я які може оплатити. Планування власної кар'єри відбувається не навчальним закладом, а споживачем освітніх послуг. Для сфери соціальної фармації тут формується низка стратегічних завдань щодо економічних розрахунків, прогнозування, розробки кваліфікаційних вимог фармацевтичної галузі. Ми досі не бачимо вітчизняних кваліфікаційних вимог та алгоритмів їх набуття. Так само ми забуваємо, що вартість підготовки кадрів закладається в ціну товарів і послуг, що виробляє фармацевтична галузь.

Корпоративність фармацевтичної галузі має свої переваги і недоліки. Соціальна фармація – сфера знання, яка дозволяє подолати професійну обмеженість і відкрити фармацевтичну галузь як частину загальної соціальної системи. Але в сучасній вітчизняній ситуації ми бачимо хибну тенденцію впливу корпоративності, коли не галузь реформується відповідно до потреб соціальної системи, а соціальна система деформується на потребу галузі.